

МАСЪУЛИЯТСИЗ МАНСАБДОРЛАР

...аксарият қонунбузарликлар жойлардаги масъул мансабдор шахслар томонидан содир этилган. Деҳқон эса алдашни билмайди, эртаю кеч далада тер тўкади. Ҳақ-ҳуқуқини талаб қилиб, тортишавермайди.

2-бет

ҚОНУН ТАЛАБИ БУЗИЛСА...

Давлат ва жамият ишларида, сиёсий-ижтимоий, иқтисодий-маданий ҳаётимизда хотин-қизларимиз ҳам тўлақонли иштирок этишга ҳақлидирлар.

4-бет

МЕҲРДАН МЕҲРНИНГ ФАРҚИ БОР

Гарчи зум ўтмаёқ сиртлонлар галаси шерваччани тилка-пора қилиб ташлаган бўлса-да, она меҳрининг нақадар бекиёслиги-ю таърифиға сўз йўқлиғига яна бир бор иймон келтирдим. Бу воқеадан анча пайтгача таъсирланиб юрдим...

6-бет

У ДУНЁДАН ҚАЙТГАНЛАР

Инсон юраги уришдан тўхтаганидан кейин нималарни бошидан кечиради? Одамнинг ўлганлигини қайси аломатларига қараб аниқлаш мумкин? Мия фаолиятининг тўхташини қандай билса бўлади?

7-бет

Mustaqillik huquq demakdir

HUQUQ

#28
(343)

YURIDIK GAZETA

Iyul					
D.	5	12	19	26	
S.	6	13	20	27	
Ch.	7	14	21	28	
P.	1	8	15	22	29
J.	2	9	16	23	30
Sh.	3	10	17	24	31
Y.	4	11	18	25	

2004

Gazeta 1997-yil 27-avgustdan chiqqa boshlagan.

WWW.HUQUQ.UZ. E-mail: Info@huquq.uz

TADBIR

КОТИБЛАР ЎҚИШИ

Вояга етмаганларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш, улар ўртасида жиноятчилик ва ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш борасида ҳокимликлар ҳузуридаги комиссияларнинг тугган ўрни тобора мустахкамланиб бормоқда.

Худудий ҳокимликлар комиссияларининг ҳуқуқий амалиётини, тарғибот-ташвиқот ишларини кучайтириш мақсадида барча комиссия котиблари лавозимлари ҳуқуқшунослар билан тўлдирилди.

Республика Бош прокуратурасининг Қонунчиликни мустахкамлаш муаммолари ва прокурор-тергов ходимлари малакасини ошириш маркази томонидан мазкур комиссия масъул котиблари иштирокида мунтазам равишда ўқув-амалий машғулоти ўтказилиб келинаётганлиги уларнинг фаолиятига ижобий таъсир кўрсатмоқда.

Жорий йилнинг 5-10 июл кунлари Андижон, Наманган ва Фарғона вилоят ҳокимликлари ҳузуридаги комиссиялар масъул котиблари билан ўсириллар орасида ҳуқуқбузарликларни олдини олиш, бу йўналишда тегишли давлат идоралари ҳамда комиссиялар иштини такомиллаштириш мақсадида навбатдаги ўқув машғулоти ўтказилди.

Ўқув машғулотида болаларнинг таълим, соғлиқни сақлаш ва ижтимоий муҳофазасига оид ҳуқуқларини рўйбага чиқариш муаммолари бўйича баҳс-мунозаралар бўлиб ўтди.

Машғулотлардан ташқари иштирокчилар Куваёсой шаҳар ҳиссасдорлик жамиятида, Фарғона вилояти болалар шифохонасида, Кува шаҳар Ал-Фарғоний мажмуасида, Қўхон ва Марғилон шаҳар ихтисослаштирилган болалар махсус таълим муассасаларида бўлишди.

Вояга етмаганлар ҳақидаги қонунлар ижроси устидан назорат бўлими Юқоридagi суратларда: ўқув машғулоти қатнашчилари.

AYOL VA JAMIYAT

МАТОНАТ АЁЛГА ҲАМ ЯРАШАДИ

Кейинги йилларда хотирам панд берадиган бўлиб қолган-у лекин бу аёлни дарров кўзидан танидим: Зебо!

Зебо қоқ кўчада мени кучоқлаб олган, тинмай ҳол-аҳвол сўради. Ёнида ўзининг бўйига қарийб тенг бўлган қиз.

— Бу қизим, — деди Зебо таништириб, — ўша сизнинг ишхонангиздаги столларнинг устида ухлайдиган қизим!

...У воқеа сира ёдимдан чикмас керак. Ушанда 1988 йил баҳори, «Саодат» журналида ишлардим. Эр, хотин, тўрт ва олти ёшлардаги икки ўғил билан кириб келишди. Яна аёлнинг қўлида чақалоқ. Сурхондарё вилоятининг Денов туманидан келишган экан. Ташриф сабабини асосан аёл — Зебо гапирди.

— Биз Деновга Олтинсойдан кўчиб келганимиз, — деди у. — Ҳозирги яшайдиган қишлоғимизда ҳамма ўз уругини қўллаб-қувватларкан. Бизнинг энг катта айбимиз — бошқа жойдан келганимиз бўлса керак. Бошқа бирон жиддий сабаб тополмайман.

Маълум бўлишича, Зебонинг оиласи Хандалов дегадларнинг оиласига қўшни экан. Хандаловлар авлодининг бири мактабда ўқитувчи, бири болалар шифокори, бири фельдшер (агар янглишмасам), икки ўғиллари туман ички ишлар бўлимида ишларкан. Икки оила орасида майда-чуйда жанжал бўлиб тураркан.

1987 йилнинг 1 май кунини Хандаловларникида туғилган кун нишонланган ва ўтиришдан чиқиб, Зебонинг оиласи билан жанжал чиқаришган-да, унинг хонадонига босиб кириб қўлларига тушган нарсани синдирилганлар. Иссиқхонада қўқариб турган помидор кўчталарини қилиб ташлаган. Телевизор каби қимматбаҳо буюмларни ҳожатхонага ташлаган. Лекин булар ҳолва. Ўша кунини Зебонинг қўлидаги чақалоғи 28 кўнлик бўлган.

Хандаловларнинг ваҳожатидан қўрққан Зебо гўдагини олиб маҳалланинг нариги бошидаги бўласиникига бориб яширинган. Лекин эркак Хандаловларнинг бўзиш, синдиришларидан қўнғиллари тўлмаган аёл Хандаловлар (уларнинг бири — она тили ва адабиёт ўқитувчиси, бири — болалар шифокори) Зебони излаб топиб боришган, ўсиб ва ёш Хандаловлар ҳам

қўшилишиб Зебони қип-яланғоч қилишган...

Мен шу шикоят изидан борганимда, воқеани кўрган бир сотувчи аёлнинг айтган гапини эсласам, ҳамон «дод» дегим келади.

— Зебони бўласиникидан олиб чиқишгаётганида, унинг эғнида бирорта кийими йўқ эди, — деганди сотувчи, — Зебо чорасизликдан қўл-оёқларини қисиб-қимтишга уринарди. Қўл ва оёқларидан худди териси шилиниб осиб қўйилган қўйга ўхшатиб кўтариб олиб чиқишди-да, олдин роса масхаралаб кулишди, кейин даҳлатга боғлаб хўрлашди, уришди.

Бу воқеаларнинг ҳар биридан қанча мавзу топиш мумкин, мулоҳазалар, муаммо-ю саволлар, ибратлар қанча. Лекин мен имкон қадар ўз айтмоқчи бўлган фикримга ёндашиб боришга ҳаракат қиламан.

Сўхбатдан маълум бўлдики, бу воқеа юзасидан дастлаб туман ички ишлар бўлимида иш очилган, юзга яқин одам воқеани тасдиқлаб, гувоҳлик хати берганлар, бу хатлар ишга тикилган. Лекин орадан бир йил ўтаётган бўлса-да, натижа йўқ. Аксинча, гувоҳлик хатлари йўқолган, маҳкамалар Зебонинг ўзини салкам гуноҳкор топишиб, унга дағдаға қила бошлаганлар.

Мен «Саодат» журнали топишириғига асосан шу шикоят изидан борганимда, ҳақиқатан ҳам бу иш бўйича очилган ҳужжатлар орасида гувоҳларнинг тилхатлари йўқ эди. Қишлоқ аҳли билан гаплашганимда, қизик ҳол бўлди: ёши катта-катта одамлар аввалгига жуда хунук иш бўлганини, бир аёл кишига шафқатсизларча азоб берилганини айтишди-ю, даврага Хандаловларнинг ўзи қўшилганидан сўнг ҳамма оғзига талқон солиб олди.

— Биз ҳеч нарса қилганимиз йўқ, — деди Хандаловлар пўлиси билан. Агар айбимиз бўлса, қани, айтишин!

Ҳамма жим-жит эдики... бу ҳам бағрининг ўртаб ташлайдиган яна бир мавзу!

Зебо вилоят ички ишлар бўлимига ҳам мурожаат қилган экан. У катта маҳкамага бориб кўрганларим... Асаблари емирилиб бўлган Зебо аламини гап-сўз билан олاردан. Мен ҳарчанд ундан тилига зўр бермаслигини илтимос қилсам-да, фойдасиз эди.

(Давоми 3-бетда).

MUNOSABAT

ЭКСПОРТ КЕНГАЯДИ

Ўзбекистонда ҳусусий тadbirkorлик, кичик ва ўрта бизнесни ривожлантириш давлат сиёсати даражасига кўтарилди. Узок йиллар буйруқбозлик асосида бошқариб келинган иқтисодиёт эркинлаштирила бошланди. Натижада ишлаб чиқариш ривожланиб, унда ҳусусий секторнинг улуши орта борди. Иқтисодиётда амалга оширилган ишлар қўллаб соҳаларнинг барқарор ривожини таъминлади. Республика Президентининг 1996 йилдаги «Ўзбекистон Товар ишлаб чиқарувчилар ва тadbirkorлар палатасини ташкил этиш тўғрисида»ги Фармони тadbirkorлиқни ривожлантиришнинг янги имкониятларини очди. Минглаб янги иш ўринлари яратилди, кичик ва ўрта корхоналарнинг фаолияти эркинлаштирилди. Мазкур фармон иқтисодиётнинг юксалишида ҳусусий секторнинг роли сезиларли даражада ўсишига хизмат қилди. Биргина ўтган йилнинг ўзига 375 мингта янги иш ўрни яратилди. Кичик ва ўрта бизнеснинг ишлаб чиқаришдаги улуши 35,5 фоизга етди.

Ҳусусий тadbirkorлиқни янада ривожлантириш, бизнес-муҳитни такомиллаштириш, ўзбекистонлик тadbirkorларнинг хорижий шериклар билан алоқаларини мустахкамлаш, рақобатга бардошли маҳсулотлар ишлаб чиқарилишини таъминлаш, корхоналарни техник қайта жиҳозлаш учун мамлакатга чет эл сармоясини кенг жалб этиш мақсадида ўтган ҳафтада республика Президентининг «Ўзбекистон Савдо-саноат палатасини ташкил этиш тўғрисида»ги Фармони эълон қилинди.

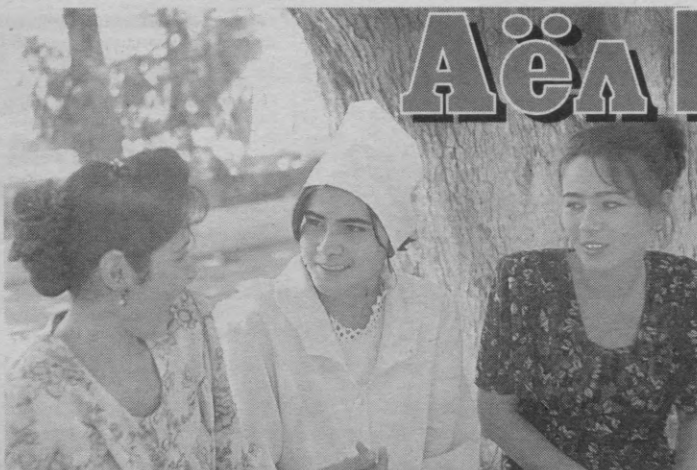
(Давоми 7-бетда).

тушунтиришга тўғри келди. А.Сарабкөванинг хатти-ҳаракати Жўнинг 248-моддаси 1-қисми билан баҳоланди ва унга суд ҳукми билан энг кам ойлик иш ҳақининг 25 баравари миқдориди жазима солинди.

Беш қўлар баробар эмас, қонун ҳурмат қўладиган, ўз хотиржамлигини қадрлайдиган фуқароларимиз ҳам кўпчиликини ташкил этади. Шу йил 27 март куни мамшахримиз Э.Ақопов милиция ҳодимларига ўз ихтиёри билан «РС 31-13446» русумли револьверни олиб келиб топширган. Унинг тушунтиришлари, буқуролни у бир кун олдин Мингтут кўчасининг бир пайтлар ҳарбий қисми жойлашган ҳудудидан топиб олган ва ИИБга олиб келиб топширган. Ҳўзининг ватан олдидада қонун олдидади бурчини яхши тушунган Э.Ақоповнинг бу хатти-ҳаракати бошқаларга ўрнак бўлиши лозим.

Бугунги кунда ҳам кўпчилик қордошларимизнинг ҳонадонларида аширин равишда сақланаётган ўқотар қуроллар, во миллиятлари мавжуд. Ҳамортларимиз ушбу мақоладан тўғри хулоса чиқарган ҳолда ўз ихтиёрлари билан ўқотар қуролларини топширсалар, қонунда таъйидланганидек, жа-вобгарликдан озод бўлишадди. Шу-нингдек, фуқаролик бурчини бажариб, ўзига ҳам, бошқаларга ҳам хотиржамлик келтирган бўлади.

М.МАМАТҚУЛОВ,
Самарқанд вилоят
прокуратурасининг бўлим катта
прокурори

Аёл Ва Ҷамият

Хотин-қизлар кўмиталарининг фаолияти, энг аввало, хотин-қизларни иш билан таъминлаш муаммосини ҳал этишга, шу жумладан, вақтинчалик иш ўринлари барпо этиш, касаначилик меҳнатини ташкил қилиш ва хотин-қизларни ишга жойлаштиришнинг бошқа шаклларида фойдаланишга қаратилиши зарур. Давлат томонидан кўрсатилаётган моддий ва бошқа ёрдамлар билан бирга хотин-қизларга ишлаш учун шарт-шароит ва имкониятлар яратиш даркор.

(Вазирлар Маҳкамасининг «Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2004 йил 25 майдаги «Ўзбекистон хотин-қизлар кўмитаси фаолиятини қўллаб-қувватлаш борасидаги қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида» ПФ-3434 сонли фармони ижросини таъминлаш чора-тадбирлари дастури тўғрисида»ги Қароридан).

фаатини кўзлаб, 11,6 млн. сўмлик иш ҳақини ундириш ҳақида судга ари-

за кiritилди.

Текширишда мазкур корхонада аёлларнинг ҳуқуқлари бузилаётганлиги, уларга тегишли шароит яратилмаганлиги аниқланиб, камчиликларни бартараф этиш ҳақида җамият раиси номига тақдирнома киритилди. Бундан ташқари, вилоятда Вазирлар Маҳкамасининг 1991 йил 28 майдаги «Ўзгалар парварлишига муҳ-

Ўзбекистон қонунчилигида, жумладан, Асосий Қонунимизда ҳам аёл ва эркакларнинг тенг ҳуқуққа эга эканлиги белгиланган. Давлат ва җамият ишларида, сиёсий-иқтисодий, иқтисодий-маданий ҳаётимизда хотин-қизларимиз ҳам тўлақонли иштирок этишга ҳақлидирлар. Оқила аёлларимизнинг фикр-мулоҳазаларини инobatга олиш, улар кўтарган яхши ташаббусларни қўллаб-қувватлаш җамиятимиз тараққиёти учун хизмат қилиши шак-шубҳасиз. Ана шулар инobatга олинган ҳолда 2004 йил 25 майда Президентимизнинг «Ўзбекистон Хотин-қизлар кўмитаси фаолиятини қўллаб-қувватлаш борасидаги қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги Фармони қабул қилинган эди.

ҚОНУН

ТАЛАБИ БУЗИЛСА...

Жорий йилнинг 29 июн куни эса Вазирлар Маҳкамасининг «Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2004 йил 25 майдаги «Ўзбекистон Хотин-қизлар кўмитаси фаолиятини қўллаб-қувватлаш борасидаги қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида» Фармони ижросини таъминлаш чора-тадбирлар тўғрисида»ги қарори матбуотда эълон қилинди. Хотин-қизлар кўмитаси фаолиятига алоқадор Президент фармони ва ҳукумат қарорининг чиқарилишидан ҳам кўриниб турибдики, ушбу масалалар бугунги кунда долзарб аҳамият касб этмоқда.

Хўш, вазирлик ва идоралар, җамоат ташкилотлари томонидан хотин-қизларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш, уларнинг оилада, ижтимоий ҳаёт ва давлат қурилишидаги ролини ошириш борасида қандай ишлар амалга оширилмоқда?

Республика Бош прокуратураси органлари «Хотин-қизларга қўшимча имтиёзлар тўғрисида»ги Қонуннинг ижроси юзасидан текширилган бўлиб, ўтказди. Қашқадарё вилотида ҳам бу борада қатор ишлар амалга оширилган, вилоят Оила ва аёллар муаммолари комиссиясининг 2004 йил 27 майдаги қарорига биноан Меҳнат ва аҳолини ижтимоий ҳимоя қилиш бош бошқармаси оила ва аёллар муаммоларини ҳал этиш, хотин-қизларга қўшимча имтиёзлар яратиш бўйича махсус дастур ишлаб чиққан.

Вилоятдаги «Саховат» ва «Муруват» уйларида моддий-техник базасини мустаҳкамлаш, касалларга тиббий, ижтимоий ва маданий хизмат кўрсатишни яхшилаш мақсадида Қарши ва Шаҳрисабз туманларидаги «Муруват» уйларида 41 ҳамда 20 млн. сўмлик, Яқабот туманидаги «Саховат» уйда 10,1 млн. сўмлик мукамал таъмирлаш амалга оширилган.

2004 йилнинг ўтган даври мобайнида ҳомийлар Яқабот туманидаги «Саховат» уйига 7,7 млн. сўмлик, Шаҳрисабз ва Қарши туманларидаги «Муруват» уйларида 3,6 ҳамда 5,7 млн. сўмлик моддий ёрдам берилган.

Бу ишлар, албатта, таҳсинга лойиқ. Лекин текширишларда кишининг кўнгилни ранжитадиган ҳолатлар ҳам аниқланди. Вилоят Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза

қилиш бош бошқармаси тизимидаги «Саховат» ва «Муруват» уйларида маблаглардан фойдаланишда, аҳолининг ҳимояга муҳтож қатламларини қўллаб-қувватлашда қатор қонунбузарликлар юз берган. Масалан, Яқабот туманидаги «Саховат» уйи ошонасида таомларга маҳсулот нормага нисбатан кам сарфланганлиги сабабли овқатларнинг калорияси белгиланган меъёрдан паст бўлган. 2004 йил март ойида ўтказилган текширишда озиқ-овқат маҳсулотларидан 4700 сўмлик камомат аниқланиб, бош ошпаз Е.Норовга нисбатан маъмурий жавобгарлик тўғрисида иш қўзғатилган.

Жойларда бировларнинг парварлишига муҳтож ёлғиз пенсионер ва ногиронларга ижтимоий хизмат кўрсатишда қонун талабларини бузган. Масалан, Ғузор тумани ижтимоий бўлимининг ходимлари С.Тўхтаев ва Т.Ҳакимов Халқобод қишлоғида яшовчи С.Умарзокова, Н.Бозорова ва бошқаларнинг ўтган йили июль—декабр ойлари учун берилган зарур бўлган 9 турдаги 607.000 сўмлик озиқ-овқатини талон-тароҳ қилишган, уларга нисбатан жиноят иши қўзғатилиб, тергов олиб борилмоқда.

Мазкур қонунчилик ижроси юзасидан ўтказилган текшириш натижаларига кўра қонунбузарликларнинг келиб чиқиши ва бунга имкон бераётган шароитларни бартараф этиш ҳақида 51 та тақдирнома киритилди. Қўпол қонунбузилиш ҳолатлари юзасидан 5 та жиноят иши қўзғатилган. Фуқароларга етказилган 6 млн. сўмлик зарарни ундириш юзасидан судларга 37 та ариза берилди.

Вилоятда меҳнатга қобилиятли аҳолини, айниқса битирувчи ёшлар ва аёлларни иш билан таъминлашда бир қатор ишлар қилинган. 2004 йил 1 майгача иш сўраб мурожаат этган 6825 нафар фуқаронинг 3241 тасини аёллар ташкил қилган. Шундан 6521 таси, жумладан 2378 нафар аёл ишга жойлаштирилган. Шу йилнинг 1 майгача аёллар учун 4210 та иш ўрни ташкил этилган.

Юқоридаги қонун ижроси Қарши шаҳридаги «Қаштекс» қўшма корхонасида ўрганилганда, у ерда иш ҳақидан қарздорлик бартараф этилмаганлиги аниқланди. Шаҳар прокуратураси томонидан 2004 йил 31 май куни корхона ишчиларининг ман-

тож ёлғиз пенсионерларни ижтимоий ҳимоялаш юзасидан қўшимча чора-тадбирлар тўғрисидаги қарори билан тасдиқланган низоми талаблари қўпол равишда бузилиб, ёлғиз пенсионерларга берилмаган 9 турдаги озиқ-овқат берилмай, талон-тароҳ қилинган ҳолатлар жуда кўп. Жумладан, жорий йилнинг апрел ойида Муборак тумани ижтимоий таъминот бўлими ва «Қашқадарё почтаси»нинг туман филиали мансабдорлари Р.Ўлмасова, Г.Қўлиева, Т.Дарченко каби ёлғиз пенсионерлар номига икки мартадан пенсия ёзишган ва ведомостларни сохталаштириб, 18,8 млн. сўм маблагни талон-тароҳ қилишган. Ушбу ҳолат юзасидан жиноят иши қўзғатилиб, тергов олиб борилмоқда.

Самарқанд вилотидаги «Муруват» уйи эса 1925 йилда қурилган экан. Бинонинг аҳолини текшириш бўйича тузилган комиссиясининг 1999 йил 6 сентябрдаги ҳулосасига кўра бино авария ҳолатида бўлганлиги сабабли, ундан фойдаланиб бўлмаслиги кўрсатилган бўлсада, жорий йилнинг апрелига қадар аёллар «Муруват» уйини бошқа бинога кўчириш масаласи ҳал этилмаган. Фақатгина вилоят прокуратурасининг аралашуви билангина, «Муруват» уйи бошқа бинога кўчирилган.

Фарғона вилоти Олтиариқ тумани ижтимоий таъминот бўлими ҳисобидида турувчи яққа ёлғиз фуқаролар У.Турсунова, Ж.Каримова, Д.Ҳакимова ва Қ.Бозоровалар билан суҳбат ўтказилганда, улар 9 турдаги озиқ-овқат маҳсулотларини тўлиқ олмаётганликлари, ўз вақтида ёрдамлар берилмаганлиги билдирганлар. Бундай ҳолатларга йўл қўйганлиги учун ижтимоий таъминот бўлимининг бошлиғи туман прокуратуранинг Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш бошқармаси бошлиғи номига киритган тақдирномасига биноан эғаллаб турган вазифасидан озод қилинди.

М.ЗАМБЕРДИЕВ,
Республикаси Бош прокуратураси
фуқароларнинг ҳуқуқ ва
эркинликлари, җамият ва давлат
манфаатларини ҳимоя қилиш
бошқармаси бошлиғининг
ўринбосари.
И.РАХИМОВ,
бошқарма прокурори

МАТОНАТ АЁЛГА ҲАМ ЯРАШАДИ

(Давоми. Бошланғич 1-бетда).

Вилоят ички ишлар бўлимидаги оқ-ошқора Зебонинг устидан қилишарди, аёллар-чи, аёллар... улар тўпаниб олиб ҳиринглашарди. Зебонинг югур-югурлари, шикоятлари, мурожаатлари бекорчи уриниш эканлиги кўриниб турарди.

— Зебо, — дедим унинг ўзига, — сизга маслаҳатим — болаларингизни бағрингизга олиб, куч-қувватингизни шуларга сарфлаб ўтиринг.

Лекин дастлаб мени тушунмади, ҳаттоки хафа бўлди. «Ёрдам беришни истамасиз», — деб.

Мен бу воқеаларга 1991 йилнинг ўрталаригача аралашиб юрдим. Хандовлар «Саодат» журнали муҳарририга келиб, устидан шикоят қилишди — мақола ёзилмади. Кейин Зебо менинг устидан ёзди, «Хандовлар бу журналисти ҳам сотиб олишди», — деб. Тушунтириш берганимдан сўнг «Халқ сўзи» газетаси топириги билан (бу пайтда «Халқ сўзи»да ишлардим) ана Сурхондарёга бордим, далилу ҳужжатлар асосида газетада икки марта мақола чикди, лекин ҳеч қандай натижа бўлгани йўқ.

Сира кўз олдимдан кетмайд: кишининг совуқ кўнларими, ёзининг чилласими... қутилмаганда қизчасини қўтариб, ўғилларини эргаштириб Зебо муҳарририга кириб каларди. Ўзларига жуда таниш бўлиб қолган менинг хонамда болалар дарров ўрнашиб олардилар-да, зум ўтмай мудрай бошлашарди. Зебо қўлидаги қизчасини стол устидан ётқизиб нафас ростларди, гўдақина каттик тахта устидан ухлаб қоларди.

Ушанда Зебо адолат сўраб Республика органларига судига мурожаат қилди. — Опа, — деди бир кун Зебо, — Бир идорага кириб борсам, овозимни эшитиб қоналарнинг эшикларини қўқлаб олишди.

Нихоят, бу ҳатти-ҳаракатларининг, сарф-харажатларининг бекорга кетаётганини, фойдаси йўқлигини ўзи ҳам тан олдим ё бошқа сабабми, билмайман, 1991 йилнинг ёзидан кейин Зебо билан учрашмадик. Шунча вақт ўтиб, ўтган йили тасодифан Тошкентнинг марказий қўчаларидан бирда югуриб келиб у мени маҳкам қўққалаб олди.

Гапнинг очиги, «Соғлигингиз ҳисми?» — деган саволдан бошқасига ўтишга юрагим бетламасди. Лекин Зебонинг ўзи юрагимга чирок ёқди:

— Катта ўғлим юридик институтга кириб, битирипти, — деди у.

— Вой, ўша кичкинагина бола-я! — дедим қувончим, ҳайратим қоришиб.

— Ҳа, мияси зўр эди-да, мактабда яхши ўқиди. Фақат контрактга тушиб қолганди, яхши одамлар ёрдам беришди. Ҳозир кичкина ўғлим Автомобиллар ва йўл қурилиш институтига қабул қилинди!

Ҳаётда бошидан нималарни кечирмаган бу аёлга Аллоҳнинг бугунги марҳамати, меҳрибонликларига сўз оқиз эди. Йўл-йўлакчи гаплашди, қувондик. У ноҳус воқеалар ҳақида иккаламиз ҳам сўз очмадик.

— Мана бу кичкина қўзим, бу ҳам яхши ўқиди, — деди ёнимдаги бўйчан қизга ишора қилиб. Хайрлашарканмиз ҳатто Зебо:

— Биз эртага Сурхондарёга қайтамиз, бирор ишингиз бўлса, айтинг, — деди.

Агар йўли тушиб қолса, термизлик бир танишимга салом айтиб қўйишни сўрадим, кўп ўтмай танишим саломим этиб борганини билдирди.

Шундан буён яна қўл воқеалар Зебони ёдимга солаверади.

Агар эътибор берган бўлсангиз, Зебо билан биринчи учрашувимиздагина унинг эри ҳақида ёздим, холос. Ҳақиқатан ҳам, у эркакни мен қайтиб кўрмадим. Аёлнинг айтишича, ташлаб кетган. Шунча ҳўрликлар, азоблару, уч гўдаги билан аёлини, оиласини ташлагану кетган. Бирок мен Зебонинг эридан нолиб, ёлғизлигидан умидсизликка тушиб гапирганини бирон марта ҳам эшитмадим. Учта боласини тишида ташлаб, бағрига босиб юриб адолат учун, ўз шаъни учун курашди. Бутун бир җамият, унинг қорчалолари бу мўъжизагина аёлини синдириб ташламоқчи бўлдилар. Лекин у азобларга, адолатсизликларга қарши гўёки қархалиб борди. Ва энг муҳими, охир оқибатда Зебо Шаметова аёл киши учун ашамоннинг олий, шарафли мақсади, масъулиятини англаб етди: умид ва ишон билан болаларни тарбиялади, илм берди. Ҳам фарзандларининг, ҳам ўзининг келажаги учун ишончли пойдевор яратдики, Аллоҳ меҳнатларининг роҳатини кўришни насиб этсин!

Тўғри, бахтли-саодатли оила, вафодор эр ёки хотинни қим орзу қилмайди. Лекин ҳаёт-да! Ҳамманинг иродаси, ор-номуси, диёнати турмуш синовларига бир хил дош бера олмайд. Айниқса, биз аёллар...

Тақдир тақозоси билан фарзандларини ҳам ота, ҳам она бўлиб, уларни қимил инсон қилиб тарбиялаган аёл ҳар қанча ҳурмат ва эҳтиромга лойиқдир. Аввало қўшининг ҳам уйи бузилмасин, бевақф келгунчи баловозлардан ўзи асрасин. Лекин истаймизми, йўқми, биздан сўраб ўтирмай ҳаётимизга кириб келадиган ноҳушликлар, синовлар олдидан оқизу нотаваон бўлганлар эмас, Яратганининг марҳаматига умидворлик билан интилишда, ҳаракатда, меҳнатда бўлганлар ноумид қолмагайлар, иншооллоҳ.

Муҳтарам УЛУҒ,
Ўзбекистонда хизмат кўрсатган маданият ходими

ORAMIZDAGI ODAMLAR

— Агар Зомин туманига борсаларингиз туман прокурори Инатулла Албековга сим қоқиб қўяман. Яхши ишлар қилаяпти. Айниқса, ёшлар билан ишлашда, — деб қолди.

Инатулла акани яхши билардик. Республика Бош прокуратурасида ишлаган пайтлари мақола ёзиб тахририятга тез-тез ташриф буюриб турарди. Содда, дилкаш, ширтабиат инсон.

Зоминда у киши билан учрашганимизда:

— Мени мактанчоқ деб ўйламанглар-у, лекин ўзим қилган ишларни сизларга бир кўрсатиб қўйиман. «Тошкентдан келиб Зоминда фақат умрини қуруқ ўтказиб юрган экан» деманглар, — дейди кулиб.

Сўнг Инатулла ака бизни туман марказидаги икки қаватли бинога бошлаб борди. Унинг биринчи қаватида катта бокс аренаси қурилган экан.

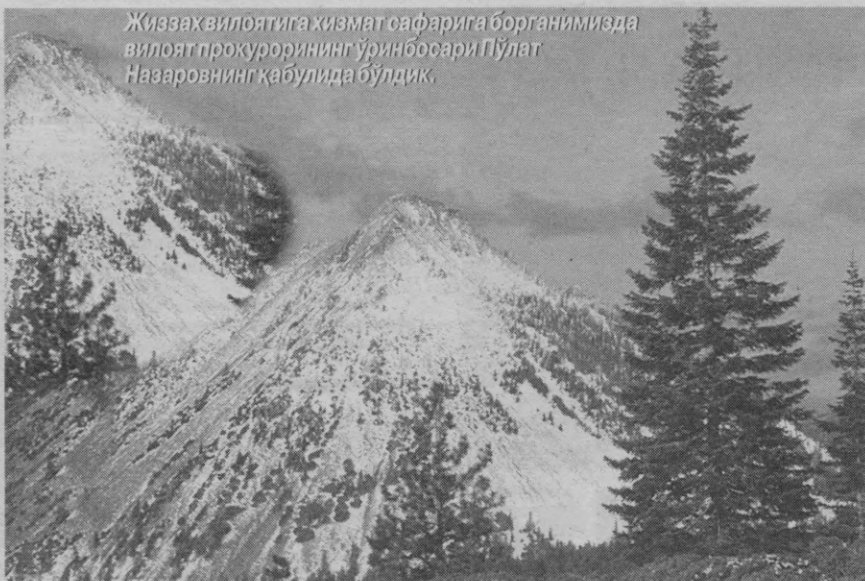
— Буни ўзим елиб-югуриб қурдирдим. Темирларини ташландик металлдан тайёрлатдим. Бугун бу рингни 20 млн. сўмга сотиб олиб бўлмайди. Спорт анжуманлари Тошкентдан келтирдик, — дейди прокурор.

Туманининг қоқ марказидаги бу ҳашаматли бино собиқ Иттифоқ даврида «Марказий университет» бўлган экан. Бино атрофига арчалар экилган.

— Бу арчаларни ўзимиз экканмиз, — дейди Инатулла ака фаҳр билан. — Кимнингдир ишқи гулга, кимнингдир ишқи мевага даракта тушади. Менинг ишқим арчага тушган. Арча йил бўйи одамни ўзига мафтун қилиб туради. Энг асосийси, инсоннинг қайфиятини кўтарди. Жимгина хаёл сураётган қизни эслатади.

— Инатулла ака тиниб-тинчимайдиган инсон экан. — Бизга ҳам тинчилик бермайди, — дейди Зомин тиббиёт коллежининг директори Ўрозбек Убайдуллаев. — Тўғриси, прокуроримизнинг ишидан хурсандмиз. Энг асосийси, барча юмушларни ҳашар йўли билан ташкиллаштиради. Спортни жуда севади. Ўзи майдонга тушиб, ёшларга ку-

Жиззах вилоятига хизмат вафарига борганимизда вилоят прокурорининг ўринбосари Пўлат Назаровнинг қабулида бўлдик.

раш сирларини ўргатади. Ана шу хислатлари билан ёшлар ўртасида эътибор қозонди. Қачон қарама-қарши ёшлар орасида.

Инатулла ака курашнинг ашаддий ишқибози, эркин кураш бўйича спорт устаси экан.

— Мен сизларга ўзим қурган ўйингоҳни кўрсатаман, — деб қолди Инатулла ака.

Тўғриси олдинга ишонқирамадик. Йўлда суҳбатимиз яна спорт мавзусида бўлди.

— Туманимизда 150 мингга яқин аҳоли яшайди. Уларнинг кўпчилиги ёшлар. 34-мактабда бокс, 1-мактабда миллий кураш тўғрақлари фаолият кўрсатади. Туманимизда чим устида хоккей ўйнайдиган команда тузмокдамиз. Сабаби «Анджонка», «Зарбдорка» командаларида ўйнаган Роза Мухамидова тиббиёт коллежимизда дарс беради. Чавгон муаммо эди. Чавгон ясаладиган дарактни кўпчилик фақат Хиндистонда ўсади деб ўйлайди. Қарангки, ўтда ёнимас, тошдан каттик бу даракт Зомин тоғ ўрмонларида бор экан, — дейди прокурор хайратини яшира олмай. Кейин ту-

ман марказидаги бир мактабга бордик. Ёши 60 ларга борган бир ўқитувчи бизга пешвоз чиқди.

— Эҳ, прокурор бува келинг, — дейди мезбон.

— Тинчликми домла, — сўрайди прокурор ўқитувчидан.

— Тинчлик. Сиз эккан арчалар, мана кўриб турибсиз, кун сайин яшнаяпти.

— Меҳмонлар Тошкентдан келган, журналистлар. «Qonun himoyasida» бirlашган тахририятидан.

— Биз «Qonun himoyasida» журнали ва «Нигуш» газетасига обуна бўлганмиз. Ташаббускор — Инатулла ака — дея мезбон гапни бошлаб кетди. — Ўқитувчиларнинг муаммолари ҳақида ҳам ёзасизлар. Бундан биз ҳам хурсандмиз. Яна бир нарсани сизга айтмай. Ўйингоҳи прокуроримизнинг ўзи қурдирди. У кишининг ўзи майдонга чим босишни бошлаганда, тўғриси, ҳаммамиз уялиб, енг шимариб ишга киришиб кетдик. Мана, кўриб турибсиз, ўйингоҳ ям-яшил. Кўз кўрса, қувонади. Ўйингоҳ четидаги арчаларни прокурорнинг ўзи тоғдан

олиб келтирган.

— Тошкентга қайтиш илнжиди Инатулла акадан ижозат сўрамоқчи бўлганимизда:

— Бир жойга кириб ўтмасак бўлмайди, — деди прокурор.

— Сўнг машинасини эски бир бино томонга ҳайдади. Ичкарига кирсак, улкан темир уюмлари орасидан икки киши қўқиб келди.

— «Заказ»нинг яrimi бажарилди. Қолганини бир ҳафтада тайёр қиламиз, — деди лавандчи йигитлардан бири биз билан саломлашгач.

— Темирдан 20 та соябон ясата-япман. Нима учунлигини яна бир жойга борганимиздан сўнг билиб оласизлар, — деди у.

Кўп ўтмай, прокурор автомашинасини туман марказидаги эски кўл томон бурди. Кўл бир ҳолда. Сувга қараб бўлмайди. Лекин кўл четидаги арчаларгина кишининг дилига равшанлик бағишлайди.

— Буларни баҳорда тоғдан келтириб эдик. Ҳовузи яқинда тозалатамиз. Симёгочлар ўрнатдик. Бояги соябонларни кўлнинг икки томонига, арчаларнинг ёнига ўрна-

тамиз. Ниятимиз кўлнинг ўртасидан концерт учун саҳна қилиш. Зоминликлар бир мириқишин.

Ҳамроҳимиз «Адолат ёлқини» газетаси бош муҳаррири Раззоқ ака Мелибоев ҳам гапга аралашди:

— Бу ишларни сиз эмас. Аслида туман ҳокими қилиши керак-ку. Сиз эса...

— Ободончиликни ҳаммамиз қилишимиз керак. Гап бизнинг амалимизда эмас. Мансаб ҳам, қолаверса, ҳаётнинг ўзи ҳам ўткинчи. Бу дунёда инсондан уч нарс қоларкан. Яхши фарзанд, илмли шогирд ва гуллаган боғ, — дейди Инатулла ака.

Ҳар гал Арнасойга борганимизда чўлликларнинг зоминлик Сойибназаров деган райком секретариани «барака тоғпур инсон эди» дея гапиришганини кўп бор эшитганман. Чунки у киши Арнасойда бир нечта боғдорчилик совхозлари ташкил қилган. У шу туманга раҳбар бўлиб келган йили туман марказидаги йўл четларида турли дарахлар билан бирга чинор эктирган экан. Йиллар ўтиб, дарахлар чўлнинг иссиғига, ернинг шўрига дош беролмай қурибди. Чинорлар эса «яшаб» қолди. Арнасойликлар бугун бу чинорларни «Сойибназаровнинг чинорлари» дейишади. У киши ҳақида ёзувчи Сайди Умиров 80-йиллари «Сойибназаровнинг чинорлари» деган очерк ҳам ёзганди.

Инатулла ака билан хайрлашаётганимизда у кишига бир саволни бермасликнинг иложи бўлмади.

— Яхши ишлар қилаётган экансиз. Туманда жиноятчиликнинг аҳоли қандай?

— Кўз тегмасин, туманимизда тинчлик ва оқсоқиллик ҳукм сўрмоқда. Одамларимиз ўз ишлари билан банд. Шунинг учун туман прокурори ўйингоҳ қурапти, арча экаяпти, — деди кулиб.

Унинг жаовбидан мен қаноатландим. Пойтахтга қайтаётганимизда куёуш Зомин тоғлари ортига қўқиб борарди. Тоғлар ён бағрида арчалар бизга ям-яшил қўйлақда рақс тушаётган қизларни эслатарди.

Зайниддин МАМАДАЛИЕВ,
«Нигуш» муҳбири

TABIAT VA BIZ

Хурматли тахририят ходимлари!

Бизнинг «Нигуш» газетасини «кашф» қилганимизга икки йил бўлаяпти. Сабаби, илгари ҳуқуқий масалалар бу қадар кенг ёритилмаганди. Бизнинг «Нигуш» газетаси билмас эканмиз. Энди эса газета бизнинг домий ҳамроҳимизга айланган.

Газетада чоп этилаётган ҳуқуқий мавзудаги мақолалар кундалик турмуш учун ҳам, қолаверса оила, кенг жамоатчиликка ҳам асосий. «Нигуш»да чоп этилган айрим мақолалар ҳам асосий. «Нигуш»да чоп этилган айрим мақолалар ҳам асосий. «Нигуш»да чоп этилган айрим мақолалар ҳам асосий. «Нигуш»да чоп этилган айрим мақолалар ҳам асосий.

Газета саҳифаларида биз каби муаллим муҳлисига ҳам йўналиш беришларингизни илтимос қилардим. Зеро, мақсади-ўзим бир: мустақил Ўзбекистонда ҳуқуқий-демократик давлат пойдевори асос солиш, шундай жамият қуриш. Пойдевор эса мактабдан бошланади....

9-синфлар учун навбатдаги тарбия соати «Шахснинг экологик маданияти» мавзусида эди. Машғулота пухта тайёргарлик қўришга тўғри келди.

Авалло «Ўзбекистон Республикаси Конституцияси» китобини ва рақлаб чиқдим. Бош Қонунимизнинг 54, 55, 100-моддаларида экологик-ҳуқуқий муносабатларнинг давлат томонидан қамолатланганлиги белгилан қўйилган экан.

Экологик хавфли омилларни бартараф этиш юзасидан кенг қамровли халқаро, минтақавий ва маҳаллий дастурлар билан танишдим. Конституциямиз қондалари асосида қабул қилинган «Сув ва сувдан фойдаланиш тўғрисида»-ги, «Экологик экспертиза тўғрисида»-ги, «Ўсимлик ва ҳайвонот дунёсини муҳофаза қилиш ва улардан оқилона фойдаланиш тўғрисида»-ги, «Атмосфера ҳавосини муҳофаза

қилиш тўғрисида»-ги қонунлар билан танишиб чиқдим. Бу муҳим ҳужжатларнинг атроф-муҳитни муҳофаза қилишда туган ўрнини инобатга олган ҳолда, уларнинг моҳиятини дарс жараёнида ўқувчиларга тушунарли тилда сингдиришга ҳаракат қилдим.

Дарҳақиқат, Ер юзиде, хусусан биз яшаб турган минтақада ҳам экологик вазитан ниятда тағ аҳолида. Ўзинг XX асрда фан-техника, саноатнинг жадал ривожланиши натижасидаги ўзгаришлар, хусусан, табиат устидан «ғолиблик қилишга» интилишимиз экологик мувозанатни шу ҳолга келиб қолишига сабаб бўлди.

Кундан-кунга қўпайиб бораётган турфа хил техника воситаларидан чиққан тўтунлар ва захарли газлар, экинзорларга ўта захарли кимёвий ўғитлар билан ишлов берилиши натижасида атмосфера

ҳавоси бузилиб бормоқда.

Табиатни асраб-авайлаш жамият аъзоларининг, яъни ер юзиде яшаётган инсонларнинг атроф-муҳитга онгли, оқилона муносабатда бўлишини тақозо этмоқда. Афсуски, аксарият одамларнинг экологик билимлари жуда саёз, уларга экологик таълим бериш, табиатга меҳр-муҳаббатли қилиб тарбиялаш давр талаблари даражасига кўтарилмаган. Шундай экан, халқнинг экологик маданиятини кўтариш учун бу борадаги амалдаги қонунларимиз кучидан, жамоатчиликнинг таъсир кучидан ҳам унумли фойдаланиш зарур.

Мамлакатимиз мустақилликка эришган, экологик мусофолликни таъминлашга ҳам эътибор ортди. Масалан, шаҳар ва қишлоқларда гулзорлар барпо этиш, йўл бўйларига, хиббонларга, идоралар ва мактаб ҳовлиларига қўркам манзарали дарахлар, гўл қўчатлари ўтказиш авж олди. Вилоят, хусусан, Асак туманида ҳар йили Гуллар байрамини ўтказиш, ноёб гуллар ўстирган миришкор гулчиларни тақдирлаш анъана бўлиб қолди.

Аслида бизнинг халқимизда табиатга ҳурмат билан қараш хусусиятлари азалдан бор. Бу хусусиятлар ота-боболаримизнинг ерни эъзозлаш, сувни ифослантирмаслик, ноннинг ушоғини ҳам авайлаш ҳақидаги насихатларида ўз ифодасини топган. Шукрки, одамларимизнинг кўпчилиги шундай ўғитларга амал қилиб келаётди. Бундан

қўринадик, кенг аҳолига, хусусан, ёшларга ҳам экологик маданият қуртакларини сингдириш осон кечади. Негаки, оилаларда саранжом-саринишликни ўрнига қўйиш, гулларни парваришлаш, ўй ҳайвонларини боқиш экологик тарбиянинг бошланғич босқичидир. Булар узлуксиз ривожлантирилса, шахснинг маънавий камолотида муҳим рол ўйнайди.

Очилини айтганда, экологик маданиятни тарбиялаш борасида қиладиган ишларимиз ниятда кўп: Масалан, шаҳардаги кўп қаватли уйларда яшаётган ёшларнинг аксарияти маиший ахлатларни саралаб тўкишни ҳам билмайдилар. Шу боис нафақат сабзавот пўчқалари, ҳатто но тўғрмаларини ҳам ахлатларга ташлаб юборишдек нохуш ҳоллар учраб турибди. Шунингдек, писта пўчқаларини, сигарет қолдирини, турли хил ширинликларни ўралган қоғозларни ҳам дуч келган ерга ташлаб кетаверадилар. Ариқларда оқаётган сувни эъзозлаш тўғрисида ҳам суяйиб кетган. Нафақат шаҳарда, ҳатто қишлоқларда ҳам ёш қизларимиз, келинларимиз суприндиларни ариққа оқишига одатланиб қолишган. Гилам ва полсларни эшиги ёнидан ўтган ариқдаги кўприк устида юваётганига нима деса бўлади? Бу ахлат ва мағзавалар сувни ифос қилишини, равон оқишига тўсиқ бўлишини

ШАХСНИНГ ЭКОЛОГИК МАДАНИЯТИ

улар ўйлаб ҳам кўрмайдилар.

Президентимиз Ислам Каримовнинг ташаббуси билан 2004 йилнинг «Меҳр ва муруват йили» деб эълон қилиниши халқимизни кўп савобли ишларга қўл уришга ундамоқда. Қувонарлиси, одамлар меҳр-муруват фақат тирик жонга эмас, балки табиатга, бутун мавжудотга зарур эканлигини тушуниб етмоқдалар. Баҳор келиши билан йўл бўйларига турли дарахт қўчатлари ўтказилди, гуллар экиляпти. Бинолар, йўллар таъмирланаяпти, қўркам гузарлар барпо этиляпти. Бу ҳаракатларнинг ҳаммаси юртимизда экологик мувозанатни яхшилаш, аҳолининг яшаш учун янада қулай шароитлар яратишга қаратилганлигидан фақат қувонини мумкин.

Элу турда қилинаётган бу эзгу ишларнинг мазмун-моҳиятини ҳаммага етказиш, каттаю-кичикни, айниқса, болажонларимизни яратилётган қулайликларни асраб-авайлашга даъват этиш ҳам экологик маданиятни тарғиб этишнинг муҳим воситасидир. Зеро, ҳар доим эзгу ишлардан қувонини, уларга бош қўйиш, ёмон ишлардан қайтариш инсонийликнинг бош мезонидир.

Ўғиллой РЕЖАПОВА,
Асак туманидаги 7-умумтаълим
ўрта мактабининг ўқитувчиси

ТАКЛИФ

ЛОЙИХА ТАХРИРГА МУҲТОЖ

Хуқуқий демократик жамиятда қонун лойиҳалари «аввало» жамоатчилик муҳокамасига қўйилади ва асосли тақлифлар эътиборга олиниб, мукаммал шаклга келтирилгандан сўнггина қабул қилинади.

Мамлакат тинчлигига терроризм ва наркобизнес хавф солиб турар экан, «Жиноий фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштиришга ва терроризмни молиялаштиришга қарши курашиш тўғрисида»-ги Қонунни қабул қилиш бугун биз учун гоят муҳимдир.

Қонун лойиҳаси 15 моддадан иборат, уларнинг ҳар бири ўзига хос аҳамиятга эга. Аммо айрим жиҳатларини янада мукаммаллаштириш лозим, деб ўйлайман.

Жумладан, қонуннинг номи жиноий ҳаракатлар билан боғлиқ, лекин ундаги моддаларнинг мазмун-моҳияти кўпроқ молиявий, фуқаровий муносабатларга бағишланган. Жиноий ҳаракатларнинг олдини олишга фақат 15-моддадагина сўз юритилган. Қонун лойиҳаси «мажбурий назорат» (6-модда) ва «ички назорат» (7-модда) билан бирга маъмурий ва жиноий муносабатларнинг олдини олувчи назоратга доир норма билан тўлдирилса, мақсадга мувофиқ бўлар эди. Бундан ташқари, ушбу нормани тушуначалари 3-моддада берилиши мумкин.

Қонун лойиҳасининг ўзбек тилидаги матни тахрирга муҳтож бўлиб, айрим тушунмовчиликларни келтириб чиқаради. Масалан, 11-модда «Махсус ваколатли давлат органи» деб номланиб, унда ушбу органининг вазифаси ҳақида сўз боради. Модданинг номи бошқа моддада берилган тушунтиришларга мос келмайди. Шундан келиб чиқиб, 11-модданинг номи «Махсус ваколатли давлат органларининг вазифалари» деб берилса, менимча, тўғрироқ бўларди.

Яна шуни таъкидлаш лозимки, лойиҳанинг 9-моддаси «Жиноий фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштиришга ва терроризмни молиялаштиришга қарши курашиш билан боғлиқ ахборотдан эркин фойдаланишни чеклаш ҳамда бундай ахборотни тарқатмаслик», 10-модда эса «Жиноий фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштиришга ва терроризмни молиялаштиришга қарши курашиш билан боғлиқ ахборотни тақдим этиш» деб номланиб, икки модданинг номи бир-бирини инкор қилади. Бу эса ушбу моддаларни нотўғри тушунишга олиб келади. Шуларни эътиборга олиб, 9-модда «Жиноий фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштиришга ва терроризмни молиялаштиришга қарши курашиш билан боғлиқ қир сақланадиган ахборотдан эркин фойдаланишни чеклаш ҳамда бундай ахборотни тарқатмаслик» деб номланса яхши бўлар эди.

Саломат НИЁЗОВА,
ТДЮИ ўқитувчиси

СИФАТИ БУЗИЛМАЙДИМИ?

Давлат фойдасига мусоабара қилинган ёки сифатсиз, сертификатсиз мол-мулкларни сотишда унинг сифати ва яроқчилиги қафолатлилигига ишонса бўладими?

З.РАХИМОВ,
Тошкент шаҳри, Себзор даҳаси

Олиб қўйилган ва давлат эгаллигига ўтказилган мол-мулкни истеъмол қилиш (фойдаланиш, қайта ишлаш) учун яроқчилигини аниқлаш мақсадида ваколатли органнинг ваколатли шахси ўрганиш ва уни баҳолаш учун уч сутка мобайнида, тез бузиладиган товарларга нисбатан эса бир сутка мобайнида экспертиза тайинлайди.

Эксперт текшируви мол-мулкнинг турига қараб, қонунда белгиланган тартибда бунга ваколатли бўлган ташкилотлар (стандартлаштириш органи ёки у томонидан аккредитация қилинган ташкилотлар, лабораториялар, санитария-эпидемиология органлари, ихтисослаштирилган эксперт ташкилотлар ва бошқа муассасалар) томонидан ўтказилади.

САЙЛОВЛАР ҚОНУНИЙ БЎЛСИН

Мен «Нуқуқ» газетасининг ҳар бир сонини синчиклаб ўқиб борман. Қонунбузарликлар тўғрисида кўплай ёзилгани билан, бу хусусда кўплай саволлар ҳам туғилаверар экан. Шу савабли ўзимни қизиқтирган қуйидаги саволларни ўйламоқчиман:

1. Қишлоқ ва маҳалла фуқаролар йиғини раислигига яққа номзод қўйилган тақдирда сайлов ўтказилиши мумкинми? Бундай сайловлар ўтказишда номзодлар сонига чегара борми?

2. Маҳалла фуқаролар йиғинига ишчи гуруҳи томонидан кўрсатилган номзодлар туман ҳокимлиги томонидан қайта ўрганилиб, маъмул топилмаган номзод рўйхатдан чиқариб юборилиши қонунийми? Агар

1. «Фуқаролар йиғини раиси (оқсоқоли) ва унинг маслаҳатчилари сайлови тўғрисида»-ги Қонунда фуқаролар йиғини раиси вазифасига яққа номзод билан сайлов ўтказиш тўғрисида ҳеч нарса дейилмаган. Бирок, мазкур қонуннинг 27-моддасида фуқаролар йиғини раиси ва унинг маслаҳатчиси вазифасига қўйи билан икки нафар номзод кўрсатилган ҳамда улардан биронтаси ҳам сайланмаган тақдирда тақриорий сайлов ўтказиш лозимлиги қайд этилган. Кўрсатилган номзодлар бўйича эса бирон бир чеклов белгиланмайд.

2. Номзодларни ўрганиш саволига келадиган бўлсак, қонун-

нинг 14-моддасида фуқаролар йиғини раислигига номзодлар кўрсатиш тегишли ҳудудда яшовчи аҳолининг фикрини ҳисобга олган ҳолда ишчи гуруҳи томонидан амалга оширилиши ва ушбу вазифага кўрсатилган номзодларга доир ҳужжатлар туман ёки шаҳар ҳокими билан келишиш учун тегишли туман ёки шаҳар комиссиёсига сайловдан қабл ва ушбу олддин топширилиши кўзда тутилган. Агар номзод бирон-бир сабаб билан номзодлар рўйхатидан тушиб қоладиган бўлса, бунинг сабабини бундай сайловларни ташкил этиш ҳамда ўтказишга кўмаклашувчи комиссиялар ёки ишчи гуруҳидан билиш мумкин.

3. Маҳалла фуқаролар йиғини раислигига кўрсатилган номзодлар сайловчиларга ва умуман маҳалла аҳлига ошкора айтиладими ёки сир сақланадими? Агар ошкора айтилса, у қандай шаклда ва сайловдан қанча олдин айтилиши керак?

4. Маҳалла фуқаролар йиғинига вакиллари сайлаш маҳаллада яшовчи фуқаролар томонидан кўрсатилгани ёки амалдаги раҳбарлар томонидан танланадими?

Ф.УМУРЗОҚОВ,
Андижон вилояти, Булоқбоши тумани

ТАЪТИЛ НЕЧА КУН?

Корхонамизда ўн саккизга тўлмаган бир ишчимиз бор. Унга йиллик таътил беришда қийналялмиш. Чунки унинг меҳнат стажига аниқ бир йилдан сас ошган, холос. Шу боис унга неча кунлик меҳнат таътили бериш мумкин?

Ўн саккиз ёшга тўлмаган ходимларга қамида ўттиз календар кундан иборат меҳнат таътили берилади. Ушбу таътил уларнинг хоҳишига қараб ёзилиб кун, ўн саккизга тўлгандан кейинги иш таълими керак.

Башарти, таътил берилаётган йил

ходим ўн саккиз ёшга тўлгунга қадар ва тўлгандан кейинги даврларни ўз ичига олса, таътилни муддати ўн саккизга тўлгунга қадар бўлган иш стажига қараб ёзилиб кун, ўн саккизга тўлгандан кейинги иш таълими керак.

Д.РОЗИКОВ,
Андижон вилояти

ХАРАЖАТНИ КИМ ҚОПЛАЙДИ?

Биржа орқали олд-сотди қилинган дукон нархини юқори тақсимот раҳбари пасайтиришга ҳаққими? Агар ҳаққ бўлмаса, қонун бўйича қандай жавобгарликка тортилиши мумкин? Дуконнинг сотилишидан бехабар бўлган ва уни ўз ҳисобидан таъмирлаган ходим қилган харажатларини қайтарилишини талаб қилишга ҳаққими?

Л.ТЎРАБЕКОВ,
Каттакўрғон шаҳри

«Биржалар ва биржа фаолияти тўғрисида»-ги Қонуннинг 15-моддасига кўра, биржа савдолари иш-тироқчиларининг биржадаги жорий нахлари ўзгариши ёки қатъий қилиб белгиланишига олиб келиши мумкин бўлган ҳар қандай келишилган хатти-ҳаракатнинг содир этилишига йўл қўйилмайди. Бундай хатти-ҳаракатлар ҳокими ёки мансаб ваколатини суиистеъмол қилиш ёки ушбу ваколатлар доирасидан четта чиқиш йўли билан содир этилса, айбдор шахс(лар)га нисбатан жиноий жавобгарликка тортилишга бўлган ҳазо чорасининг қўлланилишига олиб келиши мумкин.

Биржа савдоларида ушбу соҳага чиқарилган мулкни харид қилишдан манфаатдор бўлган барча шахслар иштирок этишга ҳаққидирлар. Уларнинг бу ҳуқуқларини бирон-бир тарзда чеклашга йўл қўйилмайди.

Меҳнат қонунининг 173-моддаси талабига мувофиқ, қилинган харажатлар эса иш берувчининг розилиги ва унинг манфаатлари йўлида амалга оширилган бўлса, у тегишли тартибда иш берувчи томонидан қопланиши лозим. Ана шу харажатларни тўлашнинг миқдори ва тартиби жамоа шартномасида, агар у тузилмаган бўлса, ходим билан иш берувчи ўртасидаги келишувга биноан белгиланган бўлади.

ПУЛ КЕРАК БЎЛГАНДА

Мен пул керак бўлиб қолгани учун ўз автомашинамни сотиб, арзонроқ нархдаги бошқа машинага алмаштирмоқчи эдим. Лекин эшитишимча, бунинг натижасида олинган пулга даромад солиғи тўланар эмиш. Шу тўғрими?

Н.ЗОКИРОВ,
Бўқа шаҳри

Агар автомашинангиз хусусий мулк ҳуқуқи асосида ўзингизга тегишли бўлса, унда уни сотиш эвазига олган даромаддан солиқ олинмайди. Агар сотмоқчи бўлган автомашинани сизга тегишли бўлмаса ва бунинг натижасида олинган даромадга албатта, солиқ ҳисобланади. Яъни, бундай даромад тадбиркорлик натижасида олинган даромад деб топилади.

«Ҳар бир шахснинг меҳнат ҳуқуқларини ҳимоя қилиш қафолатланади, бу ҳимоя меҳнат тўғрисидаги қонун ҳужжатларига риоя қилиниши текишируви ва назорат қилувчи органлар, шунингдек, меҳнат низолиларни кўрувчи органлар томонидан амалга оширилади».

(Меҳнат кодексининг 8-моддаси)

ИШ СТАЖИ ҚУЙМАЙДИМИ?

Болани парваришлаш учун бериладиган таътил ҳам пул тўланадими? Ана шундай таътилга чиққан аёлнинг ўрнига шу даврда бошқа ходим олинмиши мумкинми? Кейинги саволим: болани парваришлаш учун бериладиган таътил даври иш стажига тўлиғича қирадими ёки унинг фақат икки йили қиради, холосми?

Л.ОРТИКОВА,
Тошкент шаҳри

Болани парваришлаш учун бериладиган таътил деғанда икки хил жиҳатга эътибор бериш лозим. Яъни булардан биринчисида — бола икки ёшга тўлгунга қадар бериладиган таътил бўлиб, бу даврда амалдаги қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда нафақа тўланади.

Иккинчисида — аёлнинг хоҳишига кўра, боласи уч ёшга тўлгунга қадар болани парваришлаш учун иш ҳақи сақланмаган ҳолдаги таътил берилди. Лекин бу таътиллarning барчаси иш стажига қиради.

Ходим болани парваришлаш учун таътилга чиққан даврда иш берувчи унинг ўрнига ўриндошлик асосида бошқа кишини ишга олиши мумкин.

ПУЛНИ ҚАЕРДАН ОЛСА БЎЛАДИ?

Вазирлар Маҳкамасининг 2001 йил 26 июль кунги қарориди олий ўқув юртиларига тўлов-контракт асосида қабул қилинган Ўзбекистон фуқароларига, уларнинг ота-оналарига ёки васийларига таълим кредити бериш тартиби белгиланган. Унга кўра қўйидагиларга бу борада имтиёзлар берилиши кўзда тутилди:

— чин етимлар, «Меҳрибонлик уйлари»да тарбияланганлар ҳамда болаликдан I-II гуруҳ ногиронлари учун — фойсиз таълим кредитлари бериш;

Рихсибек ВОРИСОВ,
Фарғона шаҳри,
Оқунбобоев даҳаси

INSON — JUMBOQ

Инсон юраги уришдан тўхтаганидан кейин нималарни бошидан кечиради? Одамнинг ўлганлигини қайси аломатларига қараб аниқлаш мумкин? Мия фаолиятининг тўхтагани қандай билса бўлади?

Бу каби кўплаб саволларга хали тайинли жавоблар йўқ. Аммо 1969 йилда Элизабет Кюблер-Рос ўзининг «Ўлаётган одам билан суҳбат» китобида «у дунёдан қайтганларнинг ҳикояларини илк бор баён этган эди. У ўшандаёқ мазкур ҳикояларда кўплаб ўхшашликлар, умумийликлар борлигини қайд қилган. Булар, руҳнинг танадан ажрлиши, ўз вужудини кўриши, қоронғу туйнукдан ўтиб, қувонч бахш этгувчи ёруғликка чиқиши кабилардир. Раймон Мууди ҳам ўзининг 1975 йилда чоп этилиб, қўлма-қўл бўлиб кетган «Ўлимдан кейинги ҳаёт» китобида шундай таассуротларни баён қилади. Энг қизиги, ҳар иккала тадқиқотчи ўлимни гўзал ҳолат дея тасвирлашади.

Аммо немис социологи Хубер Кноблаух бошқача хулосага келади. Муаллиф ўзининг «У дунёдан хабарлар. Клиник ўлим ҳақида афсона ва ҳақиқат» номли кузатувлар ва тадқиқотлар тўпламида шу ҳақида фикр юритади. У бир неча йил давомида изланишлар олиб борар экан, клиник ўлимни бошидан кечирган икки мингдан зиёд кишидан бу ҳақдаги таассуротларини сўраб-суриштиради. Аммо уларнинг бор-йўғи 4-5 фоизигина ҳушларидан кетганларидан кейин кечирган ҳиссиётларини эсладилар. Бирок, бу таассуротлар ҳар қимда ҳар хил бўлиб, социологнинг фикрича, Узаро ҳеч қандай умумийлик йўқ. Булардан ташқари, сўралганларнинг кўпчилиги фикрича, ўлимдан кейинги ҳаёт жуда кўрқинчли ва ёқимсиз эди. Шаркий Германияликларнинг 60 фоизи, барбликларнинг эса 30 фоизи ўзларини худди дўзахга тушгандек ҳис қилишган. Шулардан хулоса чиқарган Кноблаух юрак уришдан тўхтаганидан

У ДУНЁДАН ҚАЙТГАНЛАР

кейин кишининг нималарни ҳис қилиши унинг менталитетига, ҳаётий тажрибасига, қолаверса, ўзи ҳаёт кечирган жамиятнинг маданий даражасига боғлиқ, деб ҳисоблайди. Бошқача қилиб айтганда, у дунё бу дунёнинг инъикоси экан.

Олимларни ҳамон бир муаммо ўйлантиради: кишининг юраги уришдан тўхтаб, бош мия қон билан таъминланганида у қандай қилиб турли-туман воқеаларни «бошдан кечириши»? Илмий фаразларнинг бирортаси ҳам бу саволларга мукаммал жавоб бера олмайд.

XX асрининг 90-йилларида олимлар буни бош миянинг ксилород ва карбонат ангидридгази тўпланиши меъёрининг бузилиши билан изоҳлашга уриндилар. Масалан, 1994 йилда «Вирхов» шифохонасида кўнгиллилар устидан тажриба ўтказилди. Улар чўқур-чўқур нафас олиб, ҳушларидан кетганларидан клиник ўлимни бошидан кечирган бемор-

лар аҳолига тушишди. Яъни, руҳлари таналаридан ажраб, шу пайтгача яшаган ҳаётлари худди кино тасмадек кўз олдиларидан ўтди.

Бирок, доктор Сам Парнианинг тўплаган маълумотларига кўра, мияда ксилород етишмаслиги беморларнинг кўзига турли шарпалар кўринишига сабаб бўлмас экан. Чўнки клиник ўлим пайтида ҳар хил воқеаларни бошидан кечирган етти нафар беморнинг мияларида тўплаган ксилород миқдори ҳеч нарсани ҳис қилмаган касалларнинг миясидан кўра кўпроқ бўлган.

Бу ҳодисани галлюцинацияга ҳам йўйиб бўлмасди. «Барча беморлар клиник ўлим пайтида бошидан кечирганларини аризмас, майда тафсилотларига эслашади. Галлюцинацияда эса бунақа бўлмайди», — дейди Парниа. Шунингдек, у баъзи бир дори-дармонларнинг таъсирини ва корбонат

ангидрид газининг меъёридан ортиқ йиғилишини ҳам истисно этади.

Балки организмнинг ўзи ишлаб чиқарадиган айрим наркотик моддалар ҳам кишига шундай таъсир қилар? Клиник ўлим ҳолатига тушаётганларнинг кўпчилиги чексиз бахт ва хотиржамлик ҳис қилишгани ҳақида гапиришади. Фавқуллода руҳий ҳолатларни бошидан кечираётган (масалан, чўкаётганда сўнгги кўчини ишга солиб қўтулиб қолган) одамлар, шунингдек, спортчиларнинг бош миялари махсус гормон ажратиб чиқаради. Бу гормон кишига ҳузур бағишлаб, унинг ўта хавфли вазиятлардан ҳам эсонмон чиқишига ёрдам беради.

АҚШнинг Вержиния университети олими Брюс Рейсон эса «Ўлимдан кейинги ҳиссиётлар»ни бошидан кечирган кишилар руҳан касал эмасликларини исботлади.

Ҳўш, пўнда хулоса қилганда, у

дунёдан қайтган одамларнинг ҳикоялари ўлимдан кейинги ҳаёт борлигини тасдиқлайдими?

Ҳозирги замон фани, умуман олганда, бу саволга ижобий жавоб беради. Аммо масалани охиригача ҳал қилиш учун ҳали тадқиқотларни давом эттириш лозим.

Яна бир саволга аниқлик киритсак. Одамни қачон ўлган деб ҳисоблаш мумкин — юрак уришдан тўхтаганида ёки мия биотоклари сезилмай қолсами? Илгарилари мурдан уч кунгача дафн этмай туришарди. Киши вафот этган, танасида доғлар пайдо бўлган, 4-12 соатдан сўнг аъзолар қота бошлаган.

Аваллари «миянинг ўлиши» деган тушунча йўқ эди. Жаррох Кристиан Бернар илк бор инсон юрагини кўчириб ўтказиш бўйича операцияни амалга оширган, кўплаб оммавий ахборот воситалари шов-шув кўтарилди. Улар жароҳини қотилликда айблаб, судга беришни талб қилишди. АҚШда бундай операцияларни ўтказиш бошланган, 1968 йилда Гарвард тиббиёт мактабида махсус комиссия «миянинг ўлими» тушунчасини жорий этди.

«Инсон аъзоларини кўчириб ўтказиш билан шугулланувчи жаррохлар «мияси ўлган» деб ташхис қўйилган киши ҳақиқатан ҳам ўлганлигига ишонишади», деб ёзади Рихард Фукс ўзининг «Ўлим билан боғлиқ бизнес. Муносиб ўлимни ҳимоя қилиш» номли китобида.

Шунга қарамай, ҳатто бундай шифокорлар ҳам «мияси ўлган» дея ташхис қўйилган кишининг аъзоларни кесиб олинаётганида оғриқ ҳис қилиш-қилмаслигини аниқ билишмайди. Ваҳоланки, йиллаб кома ҳолатида (беҳуш) ётган одамлар ҳам ҳушларига келганларидан ўтган давр ичиде кўрган ва зшиттанлари ҳақида айтиб беришган.

Хуллас, пайғамбарлар пайғомларига шубҳа билан қараган материалларнинг ўлим ва ўлимдан кейинги ҳаёт масаласида хали узок бош қотиришлари керак бўлади.

Собир САНОЕВ
тайёрлади

ЭКСПОРТ КЕНГАЯДИ

(Давом. Бошланиши 1-бегда).

Унга асосан Товар ишлаб чиқарувчилар ва тadbиркорлар палатаси асосида бундан буён Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси фаолият юритади. Палата ишдан кўзланган мақсад мамлакатимизда хусусий сектор томонидан ишлаб чиқарилаётган маҳсулотларнинг нафақат ички бозорда сотилишини ташкил этиш, балки унинг экспорт салоҳиятини кенгайтиришга йўналтирилганлиги билан ҳам аҳамиятлидир. Савдо-саноат палатаси кичик ва хусусий корхоналарни техник жиҳозлаш учун республикага хорижий сармояларни тўғридан-тўғри жалб қилишда кўмакчи бўлади.

Тadbиркорлик фаолияти ҳукуматимизнинг доимий эътиборидадир. Ишбилармонларнинг ҳуқуқ ва манфаатлари ҳимоясига муҳим вазифа сифатида қаралмоқда. Бирок, айрим тadbиркорлар ўзи ишлаб чиқарган маҳсулотни сотиб пулини ўз вақтида олишда бир қатор қийинчиликларга дуч келмоқдалар. Палата энди судларда ана шундай тadbиркорларнинг манфаатини тўлақонли ҳимоя қилади. Тadbиркорларнинг ҳуқуқини камситувчи қарорлар юзасидан судларга даъво аризаси билан мурожаат этади. Бунда у давлат боқини тўлашдан озод этилган. Бу ҳам тadbиркорлар учун ўзига хос имкониятдир.

Фармоннинг яна бир муҳим жиҳати шуки, у Ўзбекистоннинг имкониятларини хорижда кенгроқ намойён этишга қаратилган. Уч ой муддатда қатор хорижий мамлакатларда палатанинг вакولاتоналарини очиб ва уларнинг раҳбарларига дипломатик ходим макомини бериш кўзда тутилган. Демак, юртимизда ишлаб чиқарилган маҳсулотлар хорижий шериклар орқали экспортга чиқади. Мамлакатимизнинг валютаси захираси кўпайиб, янги-янги корхоналар барпо этилади, ишсизлик камайди. Палатанинг фаолияти қўнғунли асосларнинг яратилганлиги билан ҳам самарали бўлади. Энди «Ўзбекистон Республикасининг Савдо-саноат палатаси тўғрисида»ги Қонун лойиҳаси ҳам ишлаб чиқилади. Фармонда Вазирлар Маҳкамасига бу борада кўрсатма берилган. Миллий иқтисодийотиимизни ривожлантиришнинг ҳуқуқий асоси яна бир бор эътироф этилди. Эндиги вазифа унинг изчил механизмларини ҳаётга жорий этишдан иборатдир.

Тоҳир САИДБОЕВ,
ҳуқуқшунос-журналист

САТРЛАРДА

ВОҚЕАЛАР,
ТАҒБИОТЛАР,
ШАРҲЛАР

НАФАСИ

МИЛЛИАРДЕР ВАФОТ ЭТДИ

Яқшанба куни Манхэттен (АҚШ)даги уйида Жон Рокфеллернинг набираси — машҳур миллиардер, филантроп ва табиат ҳимоячиси Лоуренс Спелман Рокфеллер 94 ёшида вафот этди.

2003 йили «Форбс» журналы унинг бойлигини 1,5 млрд. долларга баҳолаб, 140 нафар энг бадавлат америкаликлар рўйхатида кiritган эди.

Л.Рокфеллер 1910 йил 26 май куни Нью-Йоркда тутилган. Принстон университетида фалсафа бакалаври дипломини олган, икки йил мобайнида Гарвард университетининг

юридик факультетиде ўқган.

Отасининг таъсирини ва ўзининг шахсий кузатишлари натижасида Л.Рокфеллер атроф-муҳитнинг оташин ҳимоячиси бўлиб етишди. У АҚШнинг беш нафар президенти маъмуриятида табиатни муҳофаза қилиш масалалари бўйича маслаҳатчи лавозимда ишлаган.

ХИТОЙ ЭПИДЕМИЯНИ ТАН ОЛДИ

Расмий Пекин СПИД муаммоси мамлакатда ўткир масала бўлиб турганини ва ҳукумат уни ҳал этиши лозимлигини тан олади. Хитой бош вазири Вэн Цзябао Бангкокда СПИД масаласи бўйича бутунжапон конференцияси очилиши олдида шундай баёнот билан чиқди.

Айни пайтда Хитойда 800.000 киши СПИД билан оғирланлиги қайд этилган. Лекин экспертларнинг тахминига кўра, беморлар сони бундан кўп бўлиши керак. БМТ мамлакатда ушбу вирусни қўтирганлар сони ўн миллионга етиши мумкин деб ҳисоблайди.

«Охириги йилларда мамлакатда СПИД тез ва кенг тарқалиб, айрим туманларда ҳатто эпидемия тусини олди», — дейилади баёнотда. Шунга қарамай Хитой маъмурияти мамлакатда ушбу муаммо мавжудлиги тўғрисида узок вақт лом-мим демай келдилар. Фақат ўтган йилдан бошлабгина у ҳақда очик гапирила бошланди.

Тайланд пойтахтида яқшанба куни очилган бир ҳафталик анжуманда турли мамлакатлардан келган 15.000 делегат иштирок этмоқда.

ЭКСПЕРТИЗА ЎТКАЗИЛАЯПТИ

Яқшанба куни Шимолий Осетиянинг Кармадон дарасидаги Колка музлиги кўчган жойдан топилган жасадни идентификациялаш бошланди. Пригородний туман судмедэкспертиза бўлими бошлиғи Георгий Тхапсаевнинг «Интерфакс»га маълум қилишича, жасад бўлаклари 30-40 яшар эркакка тегишли. Унинг жигарранг оёқ кийими ва куртасининг бўлаклари сақланиб қолган. Айни пайтда унинг шахсини аниқлаш учун бир қатор экспертизаларни ўтказишмоқда.

Жасад муз кўчиси пайтида Сергей Бодровнинг суратга олиш гуруҳи яширинган деб тахмин қилинган жойдан 200 метрча узокликдан топилган эди. Тахминларга кўра, у гуруҳ аъзоларидан биринчи бўлиши мумкин. Бирок Россия Фавқулодда вазиятлар вазирлиги ҳодимларининг фикрига кўра, мурда бу ерга кўчки билан бирга келиб қолган бўлиши ҳам мумкин. Негаки у туннелдан эмас, тепароқдан, қидирув ишлари олиб борилмаган жойдан топилган.

Колка музлиги Кармадон дарасига 2002 йил 20 сентябр кўчи кўчиб тушиб, кўплаб кишиларнинг ҳалокатига сабаб бўлган эди. Шу пайтгача 20 кишининг жасадни топилган, 105 киши эса бедарак йўқолган деб ҳисобланади.

Интернет хабарлари асосида
Нафиса ХОЛМУМИНОВА тайёрлади

ЖУРНАЛИСТ-ИЖОДКОРНИНГ ТҲҲАСИ

YANGI KITOBLAR

Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси аъзоси Мансур Аловуддинов беш йилдан бери тахририятимизнинг Самарқанд вилоятидаги мухбири вазифасида ишлаб келади. Утган вақт мобайнида «Qonun himoyasida» журнали ва «Huquq» газетасида у кишининг вилот ҳуқуқ-тартибот органларининг жиноятчиликка қарши кураш фаолияти ҳақида ҳикоя қилувчи кўплаб очерклари эълон қилинган. Муштарийларимиз айниқса адибнинг «Қурнамакнинг ўлими», «Юлдузини йўқотган осмон», «Ноҳақ олинган ўч» очерклари ва «Гаровга тикилган ҳаёт» қиссасини яхши эсласалар керак.

Яқинда Самарқанддаги «Зарафшон» нашриётида Мансур ақанинг мазкур асарлари «Гаровга тикилган ҳаёт» номи билан тўплам ҳолида чоп этилди. Тўпламга, шунингдек, муаллифнинг «Беэга қолган қабр», «Армон ўти», «Нуридийдам» сингари очерк ва ҳикоялари ҳам киритилган.

Китоб детектив ишқибозларининг эътиборини ғоятча қизиқтирди деган умиддамиз.

Абдуфайрух НУРМУХАММЕДОВ

UCHRASHUV

Озода НУРСАИДОВА Тошкент вилоятининг Гўйтапа шаҳрида туғилган. Тошкент давлат консерваториясининг ананавий қўшиқчи-мақомчи мутахассислиги факультетини битирган. Устозлари — Фаттоҳхон Мамадалиев, Орифхон Хотамов ва Хуррият Исроилова. Илк мустақил концерти «Бегим» деб номланган ва 1999 йили Алишер Навоий номли санъат саройида бўлиб ўтган. «Халқлар дўстлиги» саройида тақдим этилган концертлари: «Энди мен кетаман» (2002 йил), «Қайнонамиз, онамиз!» (2003 йил), «Орзуларим» (2004 йил).

«САНЪАТ ЗАВҚИГА ЧАНҚОҚМАН»

— Сўхбатимизни «Халқлар дўстлиги» саройида ўтказишган «Орзуларим» концерт дастурингиз, унга қандай тайёргарлик қўриганингиз ҳақида бошласан.

— Очигини айтсам, бу галги концертга тайёргарлик жараёнининг ўзидек жуда қарқиндор. Чунки албом чиқариш ва концертга тайёргарлик ишлари бир вақтга тўғри келиб қолди. Ўн кун давом этган концертдан сўнг эса чарқоқларим тарқаб кетди. Муҳлисларимнинг менга бўлган эътибори, санъатимнинг қадрлашидан кўнгилим осмон қадар кўтарилди.

— Бу йилги қўшиқларингиз Туркиядаги овоз эши студиясида эзилди. Бунинг сабаби нимада?

— Сабаби жуда оддий. Тез-тез янгиликлар яратишга ҳаракат қиламан. Албатта, ҳатто элнинг овоз эши студияларида қўшиқ эшиш учун каттагина маблағ, жуда кўп меҳнат сарфланади. Бироқ қийинчиликлардан қочиб, бир хил қолмишга тушиб қолган санъаткорлар кўп. Ахир кимдир бу янгиликка қўл уриши керак эди-ку!

— Туркияда қимлар билан ижодий ҳамкорлик қилингиз?

— Ассосан Таркан, Иброҳим Тоглиас, Сардар Ўртач каби таниқли санъаткорлар фойдаланганда студия ва улар ишлаётган ижодкорлар билан ҳамкорлик қилдим. Турк қолгу-асобларидан ўзбек қўйларини чалиш мен ўйлаганчаки осон эмас экан.

— Эшитишимча, сиз Туркия бастакорлар уюшмасига ҳам аъзо экансиз?

— Ҳа, «Мэсам»га бир йилдан буён аъзоман. Бунинг сабаби эса бир неча хонандалар қўшиқларини фойдаланиб, ҳатто озарбойжонлик хонандалар уларни ўзлаштириб, муаллифлик ҳуқуқига ҳам давогарлик қилишган. Шу туфайли ҳам «Мэсам»га аъзо бўлишга қарор қилдим. Ҳозир 30 га

ХОНАНДА ОЗОДА НУРСАИДОВА БИЛАН СЎХБАТ

яқин қўшиқларим у ерда сақланади.

— Ўзингиз айтганингиздек, қўшиқларни Туркияда эшиш, уларнинг чолгу асбобларини ўзбекчага мослаштириш анча қийин. Бирок барчага ҳам турк оҳанглари ёқармайдими. Ҳозирги кунда кўпгина қўшиқларингиз туркчага ўзлаб кетишига қандай қарайсиз?

— Бошқа хонандалар ҳақида бирор нима дейишдан аввал ўзимнинг қўшиқларим ҳақида гапириб ўтсам. Аввало турк оҳанглари ўзбекчага мослаштириш учун камиди бир ой вақт кетди. Эътибор берган бўлсангиз, қўшиқларимнинг бирортасиди ҳам юз фоиз турк чолгуларидан фойдаланмаган. Қўшиқчи хонандаларимиз турк мусиқасидан фойдаланаётган бўлса-да, ўзимизнинг оҳанглари-мизни ҳам ёддан чиқаришмайди. Айриқча, хусусан, грекларнинг қўшиқларида турк ва араб оҳанглари мўйиллик кўпроқ кузатилади. Улар ўзларининг миллий қўйларини ёддан чиқариб қўйишган. Бизда эса турк оҳангларида қўшиқларимизни янада бойитиш учун фойдаланилади.

— Келинг, энди халқона қўшиқларимиз ҳақида сўхбатлашсан. Масалан, сиз яқинда Шерали Жўраевнинг «Карвон» қўшиғига жавоб тарикасида қўшиқ қўйладингиз. Бу юл қимдан чиқди?

— Болалиқдан Шерали Жўраевнинг барча қўшиқларини севиб тинглайман. Гарчи у вақтда хали санъатни яхши тушунаман-да, лекин барча қатори Шерали ака ижро этган қўшиқларнинг шайдоси бўлганман. Қўшиқ масаласига келсан, уни ижро этишни

Бундан тўрт-беш йил олдин, Миллий университетнинг журналистика факультетига ўқиб юрган чоғларим, у пайтлари мен тахририятда ишласамдими, кўп газеталар қатори «Huquq»ни ҳам мунтазам кузатиб борардим. Менга саҳифа-саҳифа бериладиган суд очерклари, публицистикалар жуда ёқарди. Уларни ўқишга шунчалик киришиб кетардимки, қандай тўғаб қолганини ҳам билмай қолардим. Материал охирига бориб эса ҳар доимгидек икки жумлага қўзим тушарди: Жаҳонгир Шарофбоев, «Huquq» мухбири. Бора-бора бу исм-фамилияга шунчалик ўғраниб кетдимки, у кишининг материалларини сабрсизлик билан кутадиган бўлдим. Ўша пайтлари тахририятга

икки йил аввал режалаштириб қўйгандим. Бирок ҳали унда қўйлашга тайёр эмасдим. Дўстларимга уни қўйлашим ҳақида айтганимда ҳам, очиги кўпчилик эътибор бермади. Лекин бу йил ижро этишга қарор қилдим. «Карвон» қўшиғи албом яратиш жараёнининг энг охириги қўйларига тўғри келди. Барчага маълум, Шерали ака қўшиқ қўйлашни бошлашдан аввал бир воқеани келтириб ўтади. Унда чўпон йиғит севган ёрининг бошқар турмушга чиқаётганидан ранжийди. Бирок қизининг кўнглидан кечаётган дар-

иврит тилида, форс тилида ўзбек хонандаларининг қўшиқларини ижро этишди. Мақтаниш эмас-ку, меннинг «Золим йиллар» деган қўшиғимни Туркиянинг машҳур хонандаларидан бири ўн минг долларга қамон қайтарди ва оранжировкаси билан сотишимни илтимос қилди. Мен эса бу қўшиқни ҳали турк тилида ҳам қўйлаш ниятим борлигини айтганимда, «Ўзбекистонда фақат ўзбек тилида қўйласанмайли, лекин турк тилида мен ижро этишим керак» деди. Мен эса бунга рози бўлмамдим. Чунки уни яратиш учун жуда катта меҳнат сарф қилганман. Бундан кўриниб турибдики, бизнинг санъаткорларимизнинг ижоди мақтовга лойиқ.

— Яқинда яна бир янгилик яратибсиз, яъни, «Принцесса Озода» деган атир чиқарибсиз?

— Барчага маълум, Бирлашган араб амирликларида дунё бозори бор. Ўша ердагиларнинг ташаббуси билан бу атир яратилди. Унинг илк намуналари концертда сотилган эди. Ҳозирда эса деярли барча савдо расталарида бор. Бундан ташқари, ташаббускорлар суратим билан целлофан пакетлар чиқаришмоқда. Умуман, яхши лойиҳага ҳамиша рози бўламан, бироқ ундан реклама йўлида ҳеч қачон фойдаланмайман.

— Ҳозирги режаларингиз қандай?

— Айни пайтда янги қўшиқлар эшиш устида ишляпман. Ноябрь ойида Туркияда албом чиқаришни режалаштиряпман. Унда 10 та ўзбекча ва 4 та туркча қўшиқ бўлади.

— Тилакларингиз?

— Мен энг аввало Ватанимиз сарҳадларини мардонвор кўриб қўлаётган, юртимиз тинчлиги йўлида тинмай меҳнат қилаётган мард ўғлонларимизга миннатдорчилигини изҳор этмоқчи эдим. Уларга бағишладим «Асрасин» деган қўшиқ ҳам қўйлаган эдим. Ана шу қўшиқдаги тилаклар ҳамиша уларга ҳамроҳ бўлсин! Муҳлисларимиз ҳамини саломат бўлишсин!

Сўхбатдош:

Муҳлиса МУХИДДИНОВА

Ўтганларнинг охирати обод бўлсин!

«Qonun himoyasida» бирлашган тахририяти жамоаси тахририятнинг Қорақалпоғистон Республикаси бўйича мухбири Нуриддин Оқназаровга акиси

Рустам ОҚНАЗАРОВнинг

бевақт вафот этгани муносабати билан чуқур таъзия билдиради.

«Адолат кучи» газетаси жамоаси тахририятнинг мусаввири

Рокия ЭШМУРОДОВА

вафот этганлиги сабабли марҳумнинг оила аъзоларига ҳамдардик изҳор этади.

HUQUQ
yuridik gazeta

Ta'sischi:
O'zbekiston
Respublikasi
Bosh
prokuraturasi

Bosh muharrir:

Abdusolliq ABDURAZZOQOV

Tahrir hay'ati:

Bahridin VALIYEV, Azimjon
ERGASHEV, Dilshod ISLOMOV (Bosh
muharrir o'rinbosari), Jahongir
SHAROFBOYEV (hasul ko'tib), Lola
SHOMURODOVA, Masan INOYATOV,
Muxtor SHODMONOV

Tahririyat manzili:

To'shkent shahri, akademik
Yahyo G'ulomov ko'chasi, 66.

Telefon: 133-82-34,
133-64-72.
E-mail: Info@huquq.uz.
Faks: 133-64-85, 133-10-53.

Gazetaning no'yxatdan o'tish tartibi: N 023. Nashr ko'rsatgichi — 231, 232

Tahririyatga kelgan qo'yozma va
suratlar egalariга qaytarilmaydi.
Mualliflarning fikrlari tahririyat
fikridan farqlanishi mumkin.
Nashrningizdan ko'chirib bosilganda
«HUQUQ»dan olinganligi ko'rsat-
ilishi shart. Tijorat ahmiyatiga
molik materiallar ** belgisi ostida
chop etiladi.

Buyurtma G — 771.15708 nusxada chop etildi.
Gazeta tahririyat kompyuter bazasida terildi va
sahifalandi. «HUQUQ» original maketi.
Nashrning muharriri: D.E.SHMURODOV
Nashrning muharriri: A.MUSTAFOYEV

Gazeta «Sharq» NMK boshmaxonasiida ofset
usulida chop etildi. Korxona manzili: Toshkent
shahar, Buyuk Taron ko'chasi, 41.

Gazeta
haftaning
chorshanba
kunlari
chiqadi.

Sotuvda
erkin narxda

Boshmaxonaga topshirish vaqti: 20.00. Topshirildi: 18.30 • 2345678